

روش‌شناسی انجام پژوهش
در مطالعات محیط زیست شهری
(نشر دوم)

تألیف

دکتر حسن اسماعیل زاده

(عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی)

فرانک سعیدی فرد، مهلا محمدنیا، آمنه اسدزاده

تابستان ۱۳۹۶

عنوان و نام پدیدآور	روش‌شناسی انجام پژوهش در مطالعات محیط زیست شهری (روش‌ها و مدل‌ها) / تألیف حسن اسماعیل‌زاده... او دیگران.
مشخصات نشر	تهران، مهکامه، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۳۳۶ ص: نمودار.
شابک	978-600-8731-23-8
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا
یادداشت	تألیف حسن اسماعیل‌زاده، فرانک سعیدی‌فرد، مهلا محمدنیا، آمنه اسدزاده.
موضوع	بوم‌شناسی شهری (جامعه‌شناسی)
موضوع	Urban ecology (Sociology)
موضوع	تحقیق -- روش‌شناسی
موضوع	Research -- Methodology
شناسه خزانه	اسماعیل‌زاده، حسن، ۱۳۵۸ -
زبان	۱۳۹۶ / ۹ HT۲۴۱۷
رده‌بندی دیویی	۳۰۷/۷۶
شماره کتابخانه	۴۸۰۵۳

نام کتاب: روش‌شناسی انجام پژوهش در مطالعات محیط زیست شهری (روش‌ها و مدل‌ها)
تألیف: دکتر حسن اسماعیل‌زاده، فرانک سعیدی‌فرد، مهلا محمدنیا، آمنه اسدزاده

ناشر: مهکامه

ناظر چاپ: بهزاد ربیعی فراهانی

لیتوگرافی: نقش

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۶

تیراژ: ۲۰۰ نسخه

قیمت: ۲۲۵۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۳۱-۲۳-۸

مراکز پخش: ۱- تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، نرسیده به پل صافی، کوچه انوری، پلاک ۸، طبقه دوم،

نشر و بخش مهکامه

فکس: ۰۶۶۹۶۱۵۰۹ - ۰۹۱۲۳۹۷۴۰۲۱

تلفن: ۰۶۶۴۹۷۰۵۰ - ۰۶۶۴۸۸۲۰۳

۲- تهران، میدان انقلاب، بین خیابان ۱۲ فروردین و اردیبهشت، کتابفروشی آناه

تلفن: ۰۶۶۴۶۷۳۲۳ - ۰۶۶۴۶۰۹۳۲

en_mahkame@yahoo.com

www.mahkame.com

پست الکترونیکی:

نمایندگی‌های شهرستان:

۱- اهواز: خیابان حافظ، بین سیروس و نادری، کتابفروشی رشد، تلفن: ۰۶۱۳) ۲۲۱۷۰۰۰ - ۳

۲- مشهد: خیابان سعدی، پاساژ مهتاب، کتابفروشی درخشش، تلفن: ۰۵۱) ۳۲۲۵۱۹۲۳

۳- اصفهان: خیابان چهارباغ عباسی، مجتمع چهارباغ، زیرزمین، پلاک ۲۶، تلفن: ۰۳۱) ۳۲۲۳۸۸۵۶

۴- یزد: خیابان فرخی، جنب مجتمع ستاره، کتابفروشی فدک، تلفن: ۰۳۵) ۳۶۲۲۷۴۷۵

۵- شیراز: خیابان ملاصدرا، نبش خلیلی، کتابفروشی خوارزمی، تلفن: ۰۷۱) ۳۶۴۷۳۷۷۱

۶- تبریز: فلکه دانشگاه، ابتدای خیابان دانشگاه، کتابفروشی علامه، تلفن: ۰۴۱) ۳۳۳۴۱۶۶۹

آدرس کانال انتشارات مهکامه: telegram.me/mahkamepublishers

فهرست مطالب

پیش‌گفتار ۱۷

فصل اول: مفاهیم و رویکردهای نظری در محیط‌زیست شهری

۱-۱. مفاهیم و اصطلاحات	۲۱
۱-۱-۱. محیط زیست	۲۱
۱-۱-۲. اکوسیستم	۲۳
۱-۱-۳. اکولوژی (بوم‌شناسی)	۲۶
۱-۱-۴. محیط‌زیست شهری	۲۸
۱-۱-۵. توسعه پایدار	۲۹
۱-۱-۶. توسعه پایدار شهری	۳۳
۲-۱. شاخص‌های محیط‌زیست شهری	۳۴
۱-۲-۱. فضاهای سبز شهری	۳۵
۲-۲-۱. پارک‌ها	۳۸
۳-۲-۱. اراضی زراعی و باغات	۴۰
۴-۲-۱. جنگل‌ها و مراتع	۴۲
۵-۲-۱. آلودگی‌ها	۴۴
۶-۲-۱. پسماندها و فاضلاب‌های شهری	۴۷
۳-۱. دیدگاه‌های نظری مرتبط با محیط‌زیست شهری	۴۸
۱-۳-۱. شهر پایدار	۴۸
۱-۳-۱-۱. اصول و اهداف توسعه پایدار	۴۹
۱-۳-۱-۲. ابعاد توسعه پایدار	۵۱
۳-۱-۳-۱. توسعه پایدار شهری / شهر پایدار	۵۳
۲-۳-۱. شهر اکولوژیک یا بوم شهر	۵۸
۱-۲-۳-۱. اصول و اهداف بوم شهر	۶۱
۲-۲-۳-۱. ابعاد و متغیرهای بوم شهر	۶۲
۲-۲-۳-۲. سیاست‌های راهبردی بوم شهر	۶۴
۳-۳-۱. شهر سالم	۶۶

- ۶۸..... ۱-۳-۳-۱. اصول و اهداف شهر سالم
- ۷۱..... ۲-۳-۳-۱. سیاست، ابعاد و متغیرهای شهر سالم
- ۷۲..... ۴-۳-۱. شهر سبز
- ۷۳..... ۱-۴-۳-۱. اصول و اهداف شهر سبز
- ۷۴..... ۲-۴-۳-۱. مؤلفه‌ها و شاخص‌های شهر سبز
- ۷۵..... ۳-۴-۳-۱. نمونه‌هایی از شهر سبز
- ۷۷..... ۵-۳-۱. شهر ونوس
- ۷۹..... ۶-۳-۱. شهر کم‌کربن
- ۸۰..... ۱-۳-۱. اهداف و اصول شهر کم‌کربن
- ۸۱..... ۲-۳-۱. نمونه‌هایی از شهر بدون کربن
- ۸۲..... ۴-۱. نگاهی بر مشکلات زیست‌محیطی
- ۸۳..... ۱-۴-۱. شهرنشینی و اثر آن بر محیط‌زیست
- ۸۸..... ۲-۴-۱. گرمایش جهانی
- ۹۱..... ۳-۴-۱. آلودگی هوا
- ۹۴..... ۴-۴-۱. آلودگی آب
- ۹۸..... ۵-۴-۱. آلودگی منابع خاک و فرسایش خاک
- ۱۰۱..... ۶-۴-۱. دفع زباله و پسماندها
- ۱۰۴..... ۷-۴-۱. قطع درختان و نابودی جنگل‌ها
- ۱۰۶..... ۸-۴-۱. دفع مواد شیمیایی به محیط‌زیست
- ۱۰۷..... ۱-۸-۴-۱. انواع مواد شیمیایی
- ۱۰۸..... ۲-۸-۴-۱. تأثیرات دفع مواد شیمیایی به محیط‌زیست

فصل دوم: انتخاب موضوع و محدوده مطالعاتی

- ۱۱۱..... ۱-۲. انتخاب موضوع و محدوده مطالعاتی مرتبط با یکی از مسائل زیست‌محیطی
- ۱۱۱..... ۱-۱-۲. انتخاب موضوع
- ۱۱۷..... ۲-۱-۲. انتخاب محدوده مورد مطالعه
- ۱۱۸..... ۳-۱-۲. نمونه برداری یا نمونه‌گیری
- ۱۱۹..... ۱-۳-۱-۲. انواع نمونه‌ها و روش‌های نمونه برداری
- ۱۱۹..... ۱-۱-۳-۱-۲. انواع نمونه‌ها
- ۱۲۱..... ۲-۱-۳-۱-۲. روش‌های برآورد حجم نمونه
- ۱۲۲..... ۴-۱-۲. طرح مسئله زیست‌محیطی

۱۲۵	۵-۱-۲. سؤال‌ها و فرضیه‌های پژوهش.....
۱۳۱	۶-۱-۲. تعیین اهداف موردنظر.....
۱۳۴	۷-۱-۲. بررسی ادبیات نظری و سوابق مطالعاتی موضوع.....
۱۳۴	۱-۷-۲. پیشینه پژوهش.....
۱۳۵	۲-۷-۱-۲. ادبیات نظری پژوهش.....

فصل سوم: جمع‌آوری داده‌های مرتبط با موضوع

۱۴۱	مقدمه.....
۱۴۳	۱-۳. انواع روش‌های پژوهش.....
۱۴۳	۱-۱-۳. دسته‌بندی روش‌ها بر مبنای هدف.....
۱۴۵	۲-۱-۳. دسته‌بندی پژوهش‌ها بر مبنای ماهیت و روش.....
۱۴۵	۱-۲-۱-۳. پژوهش توصیفی.....
۱۴۶	۲-۲-۱-۳. پژوهش همبستگی.....
۱۴۶	۳-۲-۱-۳. اقدام پژوهی.....
۱۴۷	۱-۳-۲-۱-۳. ویژگی‌های اقدام پژوهی.....
۱۴۹	۴-۲-۱-۳. بررسی موردی.....
۱۴۹	۱-۴-۲-۱-۳. مراحل یک مطالعه موردی.....
۱۵۰	۵-۲-۱-۳. پژوهش پس رویدادی (علی مقایسه‌ای).....
۱۵۰	۶-۲-۱-۳. سایر دسته‌بندی‌های پژوهش.....
۱۵۰	۱-۶-۲-۱-۳. روش پژوهش کیفی.....
۱۵۲	۲-۶-۲-۱-۳. اجزای عمده تشکیل دهنده پژوهش کیفی.....
۱۵۵	۳-۶-۲-۱-۳. روش پژوهش تبیینی.....
۱۵۵	۴-۶-۲-۱-۳. روش پژوهش اکتشافی.....
۱۵۶	۵-۶-۲-۱-۳. روش پژوهش تجربی (آزمایشی).....
۱۵۷	۶-۶-۲-۱-۳. روش پژوهش تطبیقی.....
۱۵۷	۷-۶-۲-۱-۳. روش پژوهش تحلیل معنی‌های ضمنی.....
۱۵۸	۲-۳. روش‌های گردآوری داده‌ها.....
۱۵۹	۱-۲-۳. انواع روش‌های گردآوری.....
۱۵۹	۱-۱-۲-۳. پژوهش بیمایشی (میدانی) یا زمینه‌یابی.....
۱۵۹	۱-۱-۲-۳. پرسشنامه.....
۱۶۵	۲-۱-۱-۲-۳. مشاهده.....

۱۶۹	۳-۱-۱-۲-۳. مصاحبه.....
۱۶۹	۳-۱-۱-۲-۳. انواع مصاحبه.....
۱۷۱	۳-۱-۱-۲-۳. تفاوت میان مصاحبه و پرسشنامه.....
۱۷۲	۳-۱-۲-۲. روش پژوهش مطالعه اسنادی (کتابخانه‌ای).....
۱۷۴	۳-۱-۲-۱. تکنیک‌های گردآوری اطلاعات.....
۱۷۴	۳-۱-۲-۱-۲-۳. روش مقطعی.....
۱۷۴	۳-۱-۲-۱-۲-۳. روش طولی.....
۱۷۴	۳-۱-۲-۱-۲-۳. روش دلفی.....
۱۷۶	۳-۱-۲-۱-۲-۳. روش کارگاه آینده.....
۱۷۶	۳-۱-۲-۱-۲-۳. روش فوکوس گروپ.....
۱۷۷	۳-۱-۲-۱-۲-۳. روش اپرا.....
۱۷۷	۳-۱-۲-۱-۲-۳. روش گروه غیرواقعی (اسمی).....
۱۷۸	۳-۱-۲-۳. گردآوری داده‌ها به کمک نقشه.....
۱۸۰	۳-۱-۲-۳. انواع نقشه.....
۱۸۵	۳-۱-۲-۳. انواع مقیاس در نقشه.....
۱۸۸	۳-۱-۲-۳. سیستم‌های تهیه نقشه.....
۱۸۹	۳-۱-۲-۳. انواع سیستم‌های تصویری.....
۱۹۱	۳-۱-۲-۳. تقسیم‌بندی نقشه‌ها بر اساس موضوع.....
۱۹۱	۳-۱-۲-۳. نقشه‌های زمین‌شناسی.....
۱۹۲	۳-۱-۲-۳. خطوط روی نقشه‌های زمین‌شناسی.....
۱۹۵	۳-۱-۲-۳. نقشه‌های ژئومورفولوژی.....
۱۹۷	۳-۱-۲-۳. نقشه‌های تقسیمات سیاسی.....
۱۹۹	۳-۳. طبقه‌بندی انواع داده‌ها.....
۱۹۹	۳-۳. داده‌های کمی.....
۲۰۱	۳-۳. داده‌های کیفی.....
۲۰۲	۳-۴. تشریح مسئله با توجه به داده‌های جمع‌آوری شده.....
۲۰۴	۳-۵. متغیر و انواع آن.....

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری شده مرتبط با مسئله زیست‌محیطی

۲۰۹	مقدمه.....
۲۱۰	۴-۱. پارادایم‌های روش شناختی.....

۲۱۱	۲-۴. انواع روش های تحلیل داده ها
۲۱۱	۱-۲-۴. روش های کیفی
۲۱۱	۱-۱-۲-۴. تجزیه و تحلیل کیفی
۲۱۳	۲-۱-۲-۴. انواع روش های تجزیه و تحلیل کیفی
۲۱۴	۱-۲-۱-۲-۴. روش تحلیل محتوا
۲۱۵	۱-۱-۲-۱-۲-۴. تحلیل محتوای کمی
۲۱۷	۲-۱-۲-۱-۲-۴. تحلیل محتوای کیفی
۲۱۹	۲-۱-۲-۱-۲-۴. روش فوکوس گروپ
۲۲۰	۳-۲-۱-۲-۴. پیمایش
۲۲۲	۲-۱-۲-۴. ارزیابی مشارکتی
۲۲۲	۵-۲-۱-۲-۴. مدل ترکیبی SWOT
۲۲۳	۵-۲-۱-۲-۴. تعاریف نقاط قوت، ضعف، فرصت ها و تهدیدها
۲۲۳	۲-۵-۲-۱-۲-۴. قواعد ترکیب سترس تحلیلی SWOT
۲۲۵	۳-۵-۲-۱-۲-۴. نمایش ماتریس ها مورد استفاده در روش تحلیل SWOT
۲۲۶	۶-۲-۱-۲-۴. نقش آن در ارزشیابی کمی پژوهش ها
۲۲۷	۱-۶-۲-۱-۲-۴. مراحل انجام فراتحلیل
۲۲۸	۷-۲-۱-۲-۴. تحلیل الگو
۲۲۸	۱-۷-۲-۱-۲-۴. مراحل تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از روش تحلیل الگو
۲۳۰	۲-۲-۴. روش های کمی
۲۳۱	۳-۲-۴. مقایسه رویکردهای کمی و کیفی
۲۳۸	۴-۲-۴. رویکرد ترکیبی
۲۳۸	۱-۴-۲-۴. نقاط قوت و ضعف روش های ترکیبی
۲۳۹	۳-۴. مدل
۲۴۰	۱-۳-۴. روش ساختن مدل تحلیلی
۲۴۱	۲-۳-۴. تجزیه و تحلیل بر اساس مدل های آماری
۲۴۲	۳-۳-۴. مدل ها و تکنیک های تحلیل اطلاعات محیط زیستی
۲۴۲	۱-۳-۳-۴. مدل جای پای بوم شناختی (EF)
۲۴۲	۱-۱-۳-۳-۴. مزایا و معایب مدل تحلیل جای پای بوم شناختی
۲۴۴	۲-۳-۳-۴. شاخص پایداری محیط زیست (ESI)
۲۴۵	۳-۳-۳-۴. شاخص عملکرد محیط زیست (EPI)
۲۴۶	۴-۳-۳-۴. شاخص آسیب پذیری محیط زیست (EVI)

- ۲۴۸..... روش ارزیابی تأثیر زیست‌محیطی..... ۵-۳-۳-۴
- ۲۴۹..... فرایند مطالعات ارزیابی آثار زیست‌محیطی..... ۱-۵-۳-۳-۴
- ۲۵۰..... مراحل و گردش کار تهیه گزارش ارزیابی آثار زیست‌محیطی..... ۲-۵-۳-۳-۴
- ۲۵۳..... روش‌های ارزیابی محیط‌زیستی..... ۳-۵-۳-۳-۴
- ۲۵۳..... ۶-۳-۳-۴ ارزیابی زیست‌محیطی استراتژیک (SEA)..... ۶-۳-۳-۴
- ۲۵۶..... تحلیل ظرفیت تحمل زمین..... ۷-۳-۳-۴
- ۲۵۶..... ۱-۷-۳-۳-۴ معیارهای اندازه‌گیری ظرفیت تحمل..... ۱-۷-۳-۳-۴
- ۲۵۶..... ۱-۱-۷-۳-۳-۴ ضوابط فیزیکی (طبیعی)..... ۱-۱-۷-۳-۳-۴
- ۲۵۷..... ۲-۱-۷-۳-۳-۴ ضوابط اقتصادی..... ۲-۱-۷-۳-۳-۴
- ۲۵۷..... ۳-۱-۷-۳-۳-۴ ضوابط اجتماعی-فرهنگی..... ۳-۱-۷-۳-۳-۴
- ۲۵۷..... ۴-۱-۷-۳-۳-۴ ضوابط زیرساختی..... ۴-۱-۷-۳-۳-۴
- ۲۵۷..... ۱-۳-۷-۳-۳-۴ ظرفیت تحمل..... ۱-۳-۷-۳-۳-۴
- ۲۵۸..... ۸-۳-۳-۴ مدل ارزیابی پراخه مدنی (ICA)..... ۸-۳-۳-۴
- ۲۶۰..... ۱-۸-۳-۳-۴ کاربردهای ارزیابی چرخه زندگی..... ۱-۸-۳-۳-۴
- ۲۶۱..... ۲-۸-۳-۳-۴ آنالیز داده‌ها..... ۲-۸-۳-۳-۴
- ۲۶۱..... ۳-۸-۳-۳-۴ ارزیابی چرخه زندگی برای دیدگاه‌های اکولوژیکی..... ۳-۸-۳-۳-۴
- ۲۶۱..... ۹-۳-۳-۴ مدیریت یکپارچه محیط‌زیست (IEM)..... ۹-۳-۳-۴
- ۲۶۶..... ۱۰-۳-۳-۴ سیستم مدیریت زیست‌محیطی (EMS)..... ۱۰-۳-۳-۴
- ۲۶۶..... ۱۱-۳-۳-۴ مدل مدیریت ریسک زیست‌محیطی (ERM)..... ۱۱-۳-۳-۴
- ۲۶۶..... ۱۰-۱۱-۳-۳-۴ شناسایی ریسک و تأثیرات آن..... ۱۰-۱۱-۳-۳-۴
- ۲۶۷..... ۲-۱۱-۳-۳-۴ ارزیابی..... ۲-۱۱-۳-۳-۴
- ۲۶۸..... ۳-۱۱-۳-۳-۴ ثبت خطرات و تأثیرات آن‌ها..... ۳-۱۱-۳-۳-۴
- ۲۶۸..... ۴-۱۱-۳-۳-۴ اهداف و معیارهای عملکرد..... ۴-۱۱-۳-۳-۴
- ۲۶۹..... ۵-۱۱-۳-۳-۴ اقدامات کاهش ریسک..... ۵-۱۱-۳-۳-۴
- ۲۶۹..... ۴-۴ استفاده از انواع نرم‌افزارها برای تحلیل داده‌ها..... ۴-۴
- ۲۶۹..... ۱-۴-۴ نرم‌افزار سیستم‌های اطلاعات جغرافیایی (GIS)..... ۱-۴-۴
- ۲۷۰..... ۱-۱-۴-۴ ویژگی‌های سیستم اطلاعات جغرافیایی..... ۱-۱-۴-۴
- ۲۷۴..... ۲۰-۱-۴-۴ کاربرد GIS در محیط‌زیست..... ۲۰-۱-۴-۴
- ۲۷۴..... ۳-۱-۴-۴ ابزارهای مطرح در GIS..... ۳-۱-۴-۴
- ۲۷۵..... ۱-۳-۱-۴-۴ نرم‌افزار ArcView-GIS..... ۱-۳-۱-۴-۴
- ۲۷۵..... ۲-۴-۴ نرم‌افزارهای سنجش از راه دور (RS)..... ۲-۴-۴

۲۷۶	۴-۲-۱. امکانات سنجش از دور
۲۷۹	۴-۲-۲. نرم افزار Envi
۲۸۱	۴-۲-۳. نرم افزار ER Mapper
۲۸۱	۴-۲-۴. نرم افزار PCI
۲۸۲	۴-۲-۵. نرم افزار Arc/View Image Analysis
۲۸۳	۴-۲-۶. نرم افزار Imagine Essentials
۲۸۴	۴-۲-۷. نرم افزار 3D Mapper
۲۸۹	۴-۳. GIS
۲۹۰	۴-۴. نرم افزارهای تحلیل آماری
۲۹۰	۴-۴-۱. انواع تحلیل آماری
۲۹۰	۴-۴-۱-۱. آمار توصیفی
۲۹۱	۴-۴-۱-۱. آمار استنباطی
۲۹۱	۴-۴-۵. نرم افزار SPSS

فصل پنجم: تنظیم و تدوین گزارش پژوهش

۲۹۵	مقدمه
۲۹۵	۵-۱. تنظیم و تدوین گزارش پژوهش
۲۹۶	۵-۲. ساختار گزارش پژوهش
۲۹۷	۵-۲-۱. بخش مقدمات
۲۹۷	۵-۲-۱-۱. جلد
۲۹۷	۵-۲-۱-۲. صفحه بسم الله الرحمن الرحيم
۲۹۸	۵-۲-۱-۳. صفحه عنوان
۲۹۸	۵-۲-۱-۴. صفحه تقدیم و تشکر
۲۹۸	۵-۲-۱-۵. صفحه تأییدها
۲۹۸	۵-۲-۱-۶. صفحه پیشگفتار
۲۹۸	۵-۲-۱-۷. صفحه چکیده فارسی
۲۹۹	۵-۲-۲. بخش فهرست‌ها
۲۹۹	۵-۲-۲-۱. فهرست مطالب
۲۹۹	۵-۲-۲-۲. فهرست جداول، نمودارها، نقشه‌ها، عکس‌ها و فرمول‌ها
۲۹۹	۵-۲-۳. بخش متن پژوهش
۲۹۹	۵-۲-۳-۱. مقدمه و بیان مسئله پژوهش

- ۳۰۱..... ۲-۳-۲-۵. اهداف پژوهش.
- ۳۰۲..... ۳-۳-۲-۵. ادبیات و پیشینه پژوهش.
- ۳۰۳..... ۴-۳-۲-۵. روش پژوهش.
- ۳۰۴..... ۱-۴-۳-۲-۵. طرح پژوهشی.
- ۳۰۴..... ۲-۴-۳-۲-۵. نمونه و نمونه‌گیری.
- ۳۰۵..... ۳-۴-۳-۲-۵. ابزارهای اندازه‌گیری متغیرها.
- ۳۰۵..... ۴-۴-۳-۲-۵. روش جمع‌آوری داده‌ها.
- ۳۰۵..... ۵-۱-۴-۳-۲-۵. تجزیه و تحلیل داده‌ها.
- ۳۰۵..... ۱-۵-۳-۲-۵. ارزیابی فرضیه‌ها.
- ۳۰۶..... ۱-۳-۲-۵. راجع به.
- ۳۰۶..... ۶-۳-۲-۵. بحث و پیشنهاد.
- ۳۰۷..... ۷-۳-۲-۵. راهبردهای پیشنهادی.
- ۳۰۷..... ۴-۲-۵. بخش کتابنامه.
- ۳۰۸..... ۱۰-۴-۲-۵. الگوی ترکیبی پدرفی. کتابشناسی پایانی.
- ۳۰۸..... ۲-۴-۲-۵. الگوی پیایی یا مسلسل.
- ۳۰۹..... ۳۰-۴-۲-۵. الگوی بین متن + کتابشناسی.
- ۳۱۰..... ۵-۲-۵. بخش پیوست‌ها.
- ۳۱۳..... فهرست منابع.

پیش‌گفتار

طی نیم قرن اخیر، همزمان با رشد سریع جمعیت و شهرنشینی، محیط‌زیست شهرها دستخوش تحولات اساسی شده است، به گونه‌ای که به طور گسترده‌ای شاهد بحران‌های مختلفی از جمله تخریب روزافزون منابع طبیعی، تغییرات وسیع آب و هوایی، کاهش قابل توجه ذخایر فسیل، جنگل‌زدایی گسترده، رشد انواع آلودگی‌ها، سیلاب‌های بی‌سابقه، افزایش حجم بیابان‌ها، خشکسالی‌های گسترده، بارگذاری‌های بیش از حد بر روی زمین و نظیر این‌ها هستیم. این روند، نه تنها رشد پایدار را به دنبال داشته است، بلکه حیات نسل کنونی را نیز به طور گسترده‌ای، به مخاطره انداخته است. حتی برگزاری نشست‌های مختلف بین‌المللی و تلاش‌های سازمان‌های جهانی در انجام طرح‌های زیست‌محیطی نیز نتوانسته‌اند در کاهش روند نابسامانی‌ها، کارآمد و مؤثر واقع شوند. در چنین اوضاع آشفته‌ای، بهره‌گیری از روش‌شناسی علمی در اجرای طرح‌ها و پروژه‌های زیست‌محیطی، بیش از پیش، الزامی به نظر می‌رسد؛ چرا که با تداوم روند کنونی، منابع محیطی موجود نیز علی‌الحده آینده به اتمام رسیده و حیات بشر نیز رو به نابودی خواهد رفت.

بدین منظور، در کتاب حاضر، تلاش شده است تا پژوهشگران اطلاعات زیست‌محیطی و علوم جغرافیایی را با روش‌های مختلف پژوهش آشنا ساخته و از این طریق، در حفظ منابع محیطی، مؤثر واقع شوند. بر این اساس، این کتاب در ۵ فصل تدوین یافته است: در فصل اول، مفاهیم، دیدگاه‌های نظری و مسائل عمومی محیط‌زیست شهری مورد بررسی قرار گرفته است. در فصل دوم، نحوه انتخاب موضوع و محدوده مورد مطالعه، روش‌های نمونه برداری، تبیین مسئله پژوهش، و ویژگی‌های طراحی سؤالات و فرضیات پژوهش بررسی شده‌اند. در فصل سوم، روش‌های مختلف پژوهش و گردآوری داده‌ها مطرح شده است. در این فصل، انواع روش‌های کمی و کیفی، همچنین روش‌های جمع‌آوری داده‌ها، اعم از کتابخانه‌ای و میدانی، و تکنیک‌های گوناگون گردآوری اطلاعات مورد بررسی قرار گرفته است. در فصل چهارم، پس از بررسی انواع روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها، اعم از روش‌های کمی (فضایی و آماری)، کیفی (اعم از پیمایش، فراتحلیل، فوکوس گروپ، و نظیر این‌ها) و ترکیبی، به معرفی مدل‌ها و تکنیک‌های

تجزیه و تحلیل اطلاعات نیز پرداخته شده است. نهایتاً در فصل پنجم، روش‌های تنظیم و تدوین گزارش پژوهش در پنج بخش مقدمات، فهرست‌ها، متن پژوهش، کتابنامه و پیوست‌ها ارائه شده است.

این کتاب، به عنوان ابزار کمکی پژوهشی برای دانشجویان رشته‌های علوم جغرافیایی، منابع طبیعی و دانش‌های مرتبط با محیط‌زیست تدوین شده است. امیدواریم روش‌ها و تکنیک‌های ارائه شده در فصول مختلف، برای پژوهشگران محترم مفید واقع گردد.